

מחנך: בודאי שלא נוכל לעשות זאת על דעת עצמנו. מה שאמרתי הוא על פי הגמרא. אי אפשר ללמוד נביאים בלי המפורש בגמרא. לפי המפורש שם הדברים מקבלים את מובנם הנכון. אבל תמיד יש להתעמק בדברים ולחשוב עליהם יפה. ישנם דברים שהופכים להיות שליליים רק בגלל התנאים בהם הם נתונים, אך בזמן המתאים הם יכולים לשמש דוגמה חיובית. בכוחם של תלמידים צעירים בודאי אי אפשר להחליט על כך, אבל תמיד יש להשתדל להבין.

פסוקים טו-לב.

כפי שכתבנו במקומות רבים במדריך לספרים הקודמים, ישנם עניינים שרצוי ללמדם בפירוש המילים בלבד, בגלל חוסר זמן ובגלל ההספק הכמותי. כך הדבר ביחס לפסוקים טו-לב. יש מקום לקשור אותם לאשר נזכר בספר שמואל על יחסי דוד וחירם (שמואל ב' ה יא), אם הזמן מרשה זאת, ימצא המחנך ב"דעת סופרים" חומר בנידון.

פרק ו. נושא ראשון. פסוק א.

הנושא: בתי המקדש וקצת תאריכים.

מחנך: כבר דיברנו פעמים רבות בשבח הבקיאות בתנ"ך. אמנם ההבנה היא העיקר, אבל אי אפשר להזניח את הבקיאות, את הידיעות הפשוטות. היום נראה מי מכם הוא ידען בעניינים הנוגעים למצות בנין בית המקדש?

ראשית כל - היכן כתוב בתורה שצריכים לבנות בית למקדש?

תלמיד: בהיותם במדבר נצטוו ישראל על הקמת המשכן.

מחנך: קח ספר והראה היכן זה כתוב.

תלמיד: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות כה ח).

מחנך: נכון, לאחר ציווי זה הקימו בני ישראל את המשכן במדבר. כמה שנים היה להם משכן זה?

תלמיד: לא כתוב שנחרב המשכן.

מחנך: נכון. לא כתוב, כי המשכן לא נחרב. אבל בני ישראל בבואם לארץ נצטוו להקים בית לבית המקדש, תחילה בית זמני (דברים יב ה), ואחר כך בית קבוע (שם יא). מי יודע היכן הוקם הבית הזמני?

תלמיד: בשילה.

מחנך: אולי אתם זוכרים היכן זה כתוב? עיינו בספר יהושע.

תלמיד: מצאתי. זה כתוב בפרק יח פסוק א.

מחנך: כדאי שכל אחד מכם ישנן לעצמו היכן זה כתוב. אמנם על הקמת המשכן בשילה כתוב רק פסוק אחד, משום שבתורה נכתב הרבה על המשכן, ומשכן שילה דמה בהרבה למשכן שבמדבר. יש לדעת שבית המקדש מילא תפקיד עצום בקביעת האופי הרוחני של עם ישראל. הוא היה המעיין ממנו שאבו ישראל רוח עליונה. שם החל כל נביא לקבל השראה נבואית, וכן כל איש עליון את רוחו העליונה.

הנביאים בדרך כלל אינם מאריכים על הדברים הטובים שהיו והתרחשו בישראל. אין זה תפקידם. מטרתם היא לתקן את הליקויים שנשתרשו בעם, כדי להעלותם מירידתם ולקדשם. על כן כתבו בעיקר על הליקויים. כך נזכר משכן שילה בעיקר אגב מה שאירע שם עם בני עלי (תחילת ספר שמואל א'), על נוב בקשר למה שאירע בין הכהן הגדול לבין שאול (שמואל א' כב יא-כג), ועל גבעון בענין שלמה שהקריב שם את קרבנותיו (מלכים א' ג ד). משכן שילה קיים היה קרוב ל- 400 שנה (בדיוק: 369), והשפעתו היתה רבה לגדילת ישראל בכל השטחים.

האם אתם זוכרים אימתי חדל משכן שילה להתקיים?

תלמיד: בימי עלי. למדנו על כך בספר שמואל.

מחנך: נכון. ומה בא אחריו?

תלמיד: נוב, ואחרי נוב – גבעון.

מחנך: נכון. הרמב"ם אומר שגם בנוב ובגבעון היו בתי מקדש, בנינים שלא נשאר לנו זכר מה היתה צורתם. גם על צורת משכן שילה אין לנו יודעים הרבה, אבל בגמרא נאמר כי היה שם בנין של אבנים, אלא שאת התקרה עשו מיריעות, לזכור כי זה מקדש זמני בלבד. מי מכם יודע כמה זמן עבר מחורבן בית המקדש בשילה לבנין בית המקדש בירושלים? אני אעזור לכם בשאלות שיש בהן חצי תשובה.

מקדש שילה חרב בסוף ימי עלי. מי שפט את ישראל לאחר מכן, וכמה שנים?

תלמיד: שמואל שפט את ישראל במשך 11-10 שנה. שאול מלך על ישראל 3-2 שנים. דוד - ארבעים שנה. בית המקדש בירושלים התחיל להיבנות בשנה הרביעית למלכות שלמה. יחד אלו 57 שנה.

סכמו עתה כמה שנים היו לישראל בתי מקדש זמניים:

שילה – 369

נוב וגבעון – 57

סה"כ – 426

עתה קראו את פסוק א בפרק ו, מה כתוב שם?

תלמיד: בנין בית המקדש התחיל 480 שנה מיציאת מצרים.

מחנך: אם כן, איך מתאים החשבון? אנו מצאנו רק 426 שנה?

תלמיד: יש להוריד 40 שנה, שנות נדודי ישראל במדבר, ישארו 440 שנה.

מחנך: מניין עוד 14 שנה? עיינו שנית בספר יהושע במקום שכתוב על הקמת המשכן, ומצאו תשובה.

תלמיד: זה היה לאחר שכבשו את כל הארץ.

מחנך: נכון, בגמרא נאמר שכיבוש וחלוקת הארץ נמשכו ביחד 14 שנה. ארבע עשרה שנה היו בלי בית מקדש בגלל המלחמה וחלוקת הארץ. עתה מתאים החשבון יחד 440 שנה.

בשיעור הבא נלמד על הקמת בית המקדש הקבוע בירושלים, שעמד יותר מ-400 שנה (בדיוק: 410 שנה).

פרק ו. נושא שני. פסוקים ב-לח.

הנושא: צורת בנינו של הבית הראשון.

הערה כללית: כל הפרטים הכתובים בפרק זה נוגעים ליקר ביותר שהיה בישראל, יקר שאין מילים לתאר אותו. הכותל המערבי, שאנו מתמוגגים למרגלותיו ונחרדים מאימת קדושתו העתיקה, הוא כפי הנראה אך שריד של החומה שלמרגלות ההר שעליו היה בנוי בית המקדש. אין לנו מושג על הדרת הקודש של הבית בשעה שעמד על מכונו. כדאי וראוי להתעמק בכל פרט ופרט הנזכר בפרק זה. אולם אין הזמן לזה בבית הספר, אף לא בכיתות העליונות, על כן יש לעבור על הפרק בביאור המילים בלבד. יש הכרח לקצר גם בביאור, כי רוב התלמידים לא יפיקו מזה תועלת. ישנם כמה ספרי עזר המסבירים את הפרטים. ישנם גם דגמים של בית המקדש וציורים. מחנך היודע לצייר אולי יוכל לעשות את הפרק מעניין יותר על ידי ציורים.

אולם יש להתעכב קצת על חלקי הבית ועוד כמה נקודות:

א. הבית בכללו - פסוק ב.

ב. האולם - פסוק ג.

ג. החלונות - פסוק ד.

ד. שלא השתמשו בברזל בהכנת האבנים ובסיתותן, אף כי בתורה נאסר הברזל בשימוש רק בהקמת המזבח.

ה. חשוב מאד להתעכב על הפסוקים יא-יג, שבהם הודיע ה' לשלמה שהשכינה תשרה בבית המקדש היא על תנאי. בפסוקים אלה מותנית קדושת הבית בדרכו של שלמה: "אם תלך בחקותי וגו'. אורח החיים של שלמה נעמד כאילו בספק בגלל המחשבות העצמיות הרבות.

ו. בנין קודש הקדשים - פסוק טז.

ז. בנין ההיכל - פסוק יז.

ח. ציפוי הבית מבפנים בזהב.

ט. הכרובים החדשים שנועדו להסתיר את הארון כולו, נוסף על הכרובים שהיו על גבי הארון מלמעלה - פסוקים כג-כח.

י. פרט שיש לשננו היטב הוא החודש והשנה שבו הוחל בנין הבית וסימומו, ההתחלה היתה בחודש זיו הוא אייר בשנה הרביעית לשלמה, והסיום בירח בול, הוא חשון, בשנת אחת עשרה למלכות שלמה.

פרק ז. נושא ראשון. פסוקים א-יב.

הנושא: בית שלמה.

מחנך: ירמיה מקדיש פסוקים רבים לבניין בית שלמה המלך, שהתקיים מאות שנים, כמו בית המקדש. בית זה היה חשוב מאד, והנהגה היוצאת ממנו, בה היתה תלויה גם קדושת בית המקדש. בית המלך נועד להיות המקום שמתוכו יצאו הוראות הביצוע של התורה וסדרי הקדושה בישראל. הוא נועד להיות כאחד עם בית המקדש. כך יהיה גם לעתיד, כשבית המלך המשיח ובית המקדש יהיו כמקום קדוש אחד (כמבואר בנבואת יחזקאל, ועוד).

נקרא פסוקים אלו בביאור המילים, ואם תהיינה לכם שאלות, נא לשאול ואני אענה.

תלמיד: נזכר כאן על שימוש באבנים גדולות ויקרות (פסוק ט). הלא לא היו להם מכוונות, איך הרימו את האבנים האלה? ולמה בכלל היה צורך באבנים כבדות?

מחנך: שלמה היה בטוח כי בית זה יעמוד לעולמים. אילו זכינו עדיין היה עומד על מכונו. לשם כך רצה לבנותו בצורה החזקה ביותר. בודאי שהיה קושי רב בדבר. בחכמתו של שלמה, בודאי נעשו סידורים להקל על העבודה, ולא נשתמרו לנו הפרטים כיצד נעשו, אולם ברור כי זאת היתה עבודה קשה ביותר.

רבים מן העם בודאי שאלו את השאלה שאתה שואל, "האם כדאי הדבר?", האם אי אפשר לעשות את העבודה קלה יותר?